

MAKTABGACHA TA'LIMDA SIFATNI TA'MINLASHNING MA'LUMOTLARGA ASOSLANGAN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELI

Mingboyeva Moxidil Keldiboyevna

Andijon viloyati, Shaxrixon tumani, 21-DMTT direktori

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tizimida ta'lim sifatini ta'minlashda ma'lumotlarga asoslangan davlat-xususiy sheriklik modelining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli transformatsiya sharoitida davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlik ta'lim qamrovini kengaytirish, xizmatlar sifatini oshirish, boshqaruv shaffofligini ta'minlash va bolalar uchun teng imkoniyatli rivojlantiruvchi muhit yaratishning muhim institutsional mexanizmi sifatida namoyon bo'lmoqda. Maqolada ehtiyojni aniqlash, hamkorlik subyektlarini belgilash, resurslarni rejalashtirish, ta'lim xizmatini loyihalash, metodik ta'minot, sifat monitoringi, natijalarni tahlil qilish va korreksion boshqaruv qarorlarini qabul qilish bosqichlaridan iborat integratsion model taklif etiladi. Ushbu model maktabgacha ta'lim xizmatlarini tashkil etishda davlat va xususiy sektor imkoniyatlarini uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, davlat-xususiy sheriklik, ta'lim sifati, raqamli boshqaruv, institutsional model, sifat monitoringi, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv, davlat va nodavlat MTT.

Kirish

Maktabgacha ta'lim bolaning intellektual, ijtimoiy, emotsional, kommunikativ va ijodiy rivojlanishida muhim poydevor vazifasini bajaradi. Aynan ushbu bosqichda bolaning shaxs sifatida shakllanishi, maktab ta'limiga tayyorgarligi, ijtimoiy muhitga moslashuvi va mustaqil fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim sifatini oshirish har bir mamlakatning strategik rivojlanish yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda maktabgacha ta'lim xizmatlariga bo'lgan ehtiyoj ortib borayotgani davlat va nodavlat sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishni taqozo etmoqda. Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari tizimlilik, normativ-metodik asos va ijtimoiy kafolatlar bilan ajralib tursa, nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari moslashuvchanlik, innovatsion yondashuv, ota-onalar bilan faol hamkorlik va xizmatlar xilma-xilligi bilan muhim ahamiyat kasb etadi.

Biroq davlat va xususiy sektor hamkorligi faqat moliyaviy yoki tashkiliy munosabat sifatida qaralmasligi kerak. U ta'lim sifati, pedagogik jarayon, bolalar xavfsizligi, metodik ta'minot, raqamli monitoring va boshqaruv qarorlarini dalillarga asoslangan holda qabul qilish tizimini ham qamrab olishi lozim. Shu nuqtayi nazardan, maktabgacha ta'limda ma'lumotlarga asoslangan davlat-xususiy sheriklik modelini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi maktabgacha ta'limda sifatni ta'minlashga qaratilgan ma'lumotlarga asoslangan davlat-xususiy sheriklik modelini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Metodlar

Tadqiqotda nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, tizimlashtirish, modellashtirish va pedagogik prognozlash metodlaridan foydalanildi. Nazariy tahlil orqali davlat-xususiy sheriklik, maktabgacha ta'lim sifati, institutsional hamkorlik va raqamli boshqaruv tushunchalarining mazmuni aniqlashtirildi.

Qiyosiy tahlil asosida davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarining imkoniyatlari, ustun jihatlari va mavjud cheklovlari o'rganildi. Modellashtirish metodi orqali esa maktabgacha ta'limda sifatni ta'minlashga qaratilgan ma'lumotlarga asoslangan davlat-xususiy sheriklik modeli ishlab chiqildi.

Tadqiqot quyidagi ilmiy savollar asosida olib borildi: davlat va nodavlat MTTlar o'rtasidagi hamkorlik ta'lim sifatiga qanday ta'sir ko'rsatadi; raqamli monitoring va ma'lumotlar tahlili boshqaruv qarorlarini qabul qilishda qanday ahamiyatga ega; samarali davlat-xususiy sheriklik modelida qaysi institutsional komponentlar ustuvor bo'lishi lozim?

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'limda sifatni ta'minlash davlat boshqaruvi, xususiy tashabbus, metodik qo'llab-quvvatlash, raqamli monitoring va dalillarga asoslangan qaror qabul qilish jarayonlarining o'zaro integratsiyasiga bog'liq.

Taklif etilayotgan model quyidagi bosqichlardan iborat:

ehtiyojni aniqlash → hamkorlik subyektlarini belgilash → resurslarni rejalashtirish → ta'lim xizmatini loyihalash → metodik ta'minotni yaratish → sifat monitoringini yo'lga qo'yish → natijalarni tahlil qilish → korreksion boshqaruv qarorlarini qabul qilish.

Birinchi bosqich — ehtiyojni aniqlash. Ushbu bosqichda muayyan hududda maktabgacha yoshdagi bolalar soni, mavjud MTTlar quvvati, ota-onalar talabi, ijtimoiy sharoitlar, pedagog kadrlar mavjudligi va alohida ta'lim ehtiyojiga ega bolalar ulushi tahlil qilinadi.

Ikkinchi bosqich — hamkorlik subyektlarini belgilash. Bunda davlat boshqaruv organlari, nodavlat MTTlar, pedagoglar, ota-onalar, metodik markazlar, mahalliy hamjamiyat va ijtimoiy hamkorlarning vazifalari hamda mas'uliyati aniqlanadi.

Uchinchi bosqich — resurslarni rejalashtirish. Bu bosqichda moliyaviy, kadrlar, moddiy-texnik, metodik va raqamli resurslar ehtiyojga muvofiq taqsimlanadi. Resurslarni oqilona rejalashtirish ta'lim xizmatlarining barqarorligi va sifatini ta'minlaydi.

To'rtinchi bosqich — ta'lim xizmatini loyihalash. Mazkur bosqichda bolalarning yosh xususiyatlari, individual rivojlanish ehtiyojlari, davlat ta'lim talablari, ota-onalar kutuvi va hududiy sharoitlar asosida ta'lim xizmati modeli ishlab chiqiladi.

Beshinchi bosqich — metodik ta'minotni yaratish. Bunda pedagoglar uchun metodik tavsiyalar, mashg'ulot ishlanmalari, rivojlantiruvchi o'yinlar, diagnostik materiallar, mentorlik tizimi va raqamli resurslar bazasi shakllantiriladi.

Oltinchi bosqich — sifat monitoringini yoʻlga qoʻyish. Bu jarayonda bolalar rivojlanishi, pedagoglar faoliyati, taʼlim muhiti, xavfsizlik, ota-onalar qoniqishi va boshqaruv samaradorligi boʻyicha aniq indikatorlar belgilanadi.

Yettinchi bosqich — natijalarni tahlil qilish. Monitoring natijalari asosida taʼlim xizmatlarining kuchli va zaif tomonlari, mavjud muammolar, ehtimoliy xavflar va rivojlanish tendensiyalari aniqlanadi.

Sakkizinchi bosqich — korreksion boshqaruv qarorlarini qabul qilish. Ushbu bosqichda aniqlangan muammolar asosida taʼlim xizmatini takomillashtirish, resurslarni qayta taqsimlash, pedagoglarga metodik yordam koʻrsatish va sifat indikatorlarini yangilash boʻyicha boshqaruv qarorlari qabul qilinadi.

Muhokama

Taklif etilayotgan maʼlumotlarga asoslangan davlat-xususiy sheriklik modeli bir qator afzalliklarga ega. Avvalo, u davlat va nodavlat MTTlar oʻrtasidagi hamkorlikni tizimli yoʻlga qoʻyadi. Bu esa taʼlim xizmatlarining tarqoq holda emas, balki yagona institutsional mantiq asosida rivojlanishiga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, model sifat monitoringini real pedagogik natijalar bilan bogʻlaydi. Maktabgacha taʼlim sifati faqat hujjatlar, tashqi sharoitlar yoki tekshiruv natijalari bilan baholanmasligi kerak. U bolalar rivojlanishi, pedagog kompetensiyasi, emotsional xavfsizlik, inklyuziv muhit, ota-onalar bilan hamkorlik va metodik yondashuvlar samaradorligi bilan oʻlchanishi lozim.

Uchinchidan, mazkur model boshqaruv shaffofligi va masʼuliyatini oshiradi. MTTlar faoliyati, pedagoglar salohiyati, taʼlim muhiti va bolalar rivojlanishi haqidagi maʼlumotlar tizimli ravishda yigʻilib, tahlil qilinsa, boshqaruv qarorlari yanada asosli, tezkor va samarali boʻladi.

Toʻrtinchidan, model taʼlimdagi tenglik tamoyilini qoʻllab-quvvatlaydi. Davlat-xususiy sheriklik faqat pullik xizmatlar koʻlamini kengaytirishga emas, balki ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar farzandlari, chekka hududlardagi bolalar hamda alohida taʼlim ehtiyojiga ega bolalar uchun sifatli maktabgacha taʼlim imkoniyatlarini yaratishga ham xizmat qilishi zarur.

Shu bilan birga, ushbu modelni amaliyotga joriy etishda ayrim muammolar yuzaga kelishi mumkin. Jumladan, raqamli infratuzilmaning barcha hududlarda bir xil rivojlanmaganligi, MTT rahbarlari va pedagoglarining maʼlumotlar bilan ishlash koʻnikmalari yetarli emasligi, davlat va nodavlat tashkilotlar oʻrtasida metodik tafovutlarning mavjudligi, shuningdek, bolalarga oid shaxsiy maʼlumotlar xavfsizligini taʼminlash zarurati muhim muammolar sifatida namoyon boʻladi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun modelni bosqichma-bosqich joriy etish, rahbar va pedagoglar uchun raqamli boshqaruv hamda sifat monitoringi boʻyicha oʻquv kurslarini tashkil etish, maʼlumotlar xavfsizligi boʻyicha aniq reglamentlar ishlab chiqish va davlat-nodavlat MTTlar oʻrtasida doimiy metodik hamkorlik platformalarini yaratish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa

Maktabgacha ta'limni rivojlantirish faqat yangi tashkilotlar sonini ko'paytirish bilan cheklanmasligi lozim. Asosiy e'tibor ta'lim xizmatlari sifati, boshqaruv samaradorligi, metodik uyg'unlik, bolalar xavfsizligi va dalillarga asoslangan qaror qabul qilish tizimini takomillashtirishga qaratilishi zarur.

Maqolada taklif etilgan ma'lumotlarga asoslangan davlat-xususiy sheriklik modeli ehtiyojni aniqlash, hamkorlik subyektlarini belgilash, resurslarni rejalashtirish, ta'lim xizmatini loyihalash, metodik ta'minotni yaratish, sifat monitoringini yo'lga qo'yish, natijalarni tahlil qilish va korreksion boshqaruv qarorlarini qabul qilish bosqichlarini yagona boshqaruv sikliga birlashtiradi.

Ushbu model davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarini raqobatchi tizimlar sifatida emas, balki umumiy maqsad — bolalar uchun sifatli, xavfsiz, inklyuziv va rivojlantiruvchi ta'lim muhitini yaratishga yo'naltirilgan hamkor subyektlar sifatida rivojlantirish imkonini beradi.

Tavsiyalar

1. Davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun yagona sifat monitoringi mezonlarini ishlab chiqish.
2. MTTlar faoliyatida bolalar rivojlanishi, pedagoglar faoliyati va ota-onalar qoniqishini baholovchi raqamli monitoring tizimini joriy etish.
3. Davlat va nodavlat MTTlar o'rtasida hududiy metodik klasterlar faoliyatini yo'lga qo'yish.
4. MTT rahbarlari va pedagoglari uchun ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv, sifat monitoringi va raqamli savodxonlik bo'yicha malaka oshirish kurslarini tashkil etish.
5. Davlat-xususiy sheriklik asosida maktabgacha ta'lim xizmatlarini tashkil etishda shaffoflik, hisobdorlik va bolaga yo'naltirilganlik tamoyillarini kuchaytirish.
6. Raqamli monitoring jarayonlarida bolalarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish mexanizmlarini takomillashtirish.
7. Ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar farzandlari, chekka hududlardagi bolalar va alohida ta'lim ehtiyojiga ega bolalar uchun davlat-xususiy sheriklik imkoniyatlaridan samarali foydalanish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. Early Childhood Care and Education: Global Perspectives and Development Priorities.
2. OECD. Starting Strong: Quality in Early Childhood Education and Care.
3. World Bank. Investing in Early Childhood Development: Review of International Practices.
4. UNICEF. Early Childhood Development and Quality Preschool Education.
5. European Commission. Early Childhood Education and Care: Quality Framework.

-
6. Melhuish E. Early Childhood Education and Care: Effects on Child Development.
  7. Siraj I., Kingston D., Melhuish E. Assessing Quality in Early Childhood Education and Care.
  8. Urban M. Early Childhood Education in a Changing World: Policy, Practice and Professionalism.

